

פרק ז'

1234567

מציאות בבתי הכנסת ובקומות

מציאות בבית הכנסת

א. אבידה שאין בה סימן שנמצאה בבית הכנסת, אין ביהכ"ס זוכה בה¹²³⁴⁵⁶⁷, אלא המוצא².

ב. ספרים וחפצים הנמצאים בבית הכנסת, פטור מהכריז עליהם, דמסתבר שהונחו שם מדעת הבעלים³.

אמנם, אם נראה שחלף זמן רב מאז שהונחו על מקום, אף אם יש בו סימן, רשאי ליטלם לעצמו, כי מסתבר שהתייאשו הבעלים⁴.

ג מג"א סי' קנ"ד כ"ג, הר"ד במ"ב שם ס"ק נ"ט. ועיי"ש ברע"א בגליון השו"ע, שב' שב"ז לפי תירוץ Tos, במעילה י"ג. ד"ה אבל. אך לרמב"ן שני שתי באופן אחר אין הכרח לומר שאין יד להקדש, ע"כ. וכן במ"ב הביא ראשונים שפליגי. הר"ד במגן גיבורים, ועיי' חת"ס או"ח סי' מ"ד. ומ"מ כתבתי מה שהכריע בפסקות המ"ב, ושכ"כ בשעה ל' כדלהן. וככ' שם דה"ה בחזר ביהכ"ס. ופשט טהרה בישיבה ובבתי מדרש. ועיי' במשנה הלכות ח"ו ס"ג רפ"ז.

ד הטעם מבואר במ"א שם, מפני שאין יד להקדש, ובנחתה"מ סי' ר' בפתחה כי שוגם לדיעות שיש יד להקדש, מ"מ במציאות לא כונה כי חצר הוא גם מטעם שליחות. ובשה"ל ח"ט סי' ש"ח אות א' הוסיף, שוגם אין קניין חצר להקדש. ובקצתה"ח סי' ר' סק"א כתוב הטעם משום דבראיסורה בא לשם, עיי"ש בארכיות. טעם נוסף הובא באחרונים (עיי' ש"ר סי' ר"ס ס"ק י"ח גרא"ז סי"א, בן איש חי שנה א' פרשה כי תבואה סע"ה), דמאחר ורבים נכנסים ויוצאים שם, לא סמכא דעתיה דגבאי לזכות במציאות. ולפי סברא זו, שמעתי ממラン הגרא"ש ואזנער שליט"א שה"ה בבבנן"ס פרטיים, או בביבנן"ס שנמצא בבית פרטי, נמי הא"ש.

ה שמעתי מהגה"ג רבינו ניסים קרלייץ שליט"א, דכל העובר ליד המתלים ורואה שם חפצים תלויים, אינו צריך להכריז, דתלין שיוודעים הבעלים מ Chapman, ומונח שם בכוננה.

ו שמעתי מהגה"ג רבינו ניסים קרלייץ שליט"א וככ' בשעה ל' ח"ט סי' ש"ח ומוקדם מס' רס"ב ס"ה, שככל חפץ שמנוח זמן רב תלין שהתייאשו הבעלים ממנו. ומבוואר שם שכן הדין אף דיש בו סימן, והתבאר לעיל בפרק ה' סע"י א' ובהערה ב'. ועיי' באג"מ או"ת ח"ה סי' ט'

ואולם, יש גבאים שנוטלים לרשות ביהכ"ס את הספרים המונחים זמן רב ונראה שהתייאשו מהם הבעלים לשימוש בית הכנסת, ורושמים בפנקס פרטי הספרי.¹²³⁴⁵⁶⁷

לפניהם משורת הדין, כשיודע למי שייך החפץ או הספר, יחויר לו.

מציאות במקוה

ג. המוצא במקוה מגבת, בגד, סבון או כלי רחצה, אם ניכר שהונח שם בכוונה יעזבנו במקומו, דמסתבר שהבעלים השאירו שם לשימוש נוסף. אך אם נראה שנשכח שם, אם יש בו סימן¹²³⁴⁵⁶⁷ חייב להכריז. וכשאין בו סימן, הרי אלו שלו.¹²³⁴⁵⁶⁷

אם ניכר שמונה זמן רב, עד שיש לתלות שהבעלים התייאשו, אף אם אין בו סימן, הרי אלו שלו.¹²³⁴⁵⁶⁷

תנאי הגבאים על אבידות

ד. כתבו פוסקי זמינו, שיש להנהיג בבתי הכנסת, מקאות ושאר מקומות ציבוריים, לתלות מודעה במקום הבולט לעין, שכל המשאיר

(שנדפס מחדש) מש"ב לגביו ביהכ"ס שיש בו חדר מעיאות שמור.¹²³⁴⁵⁶⁷ שה"ל שם. אג"מ אורח ח"ה סי' ט. ומעשה שהיה שבאי אוצר הספרים נטל הספר שהוא מונח זמן רב. (והיה מודעתת תנאי ע"ל סי' ד') לרשות אוצר הספרים, ובא בעל הספר ותבע את שלו. והורה מרן הגרש"ז אויערבאר צ"ל שאין רשות ביד gabai להחזיר את הספר.

¹ פשוט, וכ"כ בתשובות בס"ס משפט האבידה סי' ה, ש"מהראוי" להודיע לבעים. רע"ל פרק ה' סי' ה'.

² כהא דסי' ר"ט ס"ט ווי, שכ' המחבר שבין יב"ס ובין אב"ס לא יגע בו, אם יב"ס משומ דמטריך לבעים לחפש אחריו, ובאב"ס דמפרט ממון הבעלים, שהרי אב"ס, ואיך יוכיח שהוא שלו.

³ בוגוף, אך "מקום" אינו סימן במקוה, מאחר וכולם מניחים שם בגדייהם וכלי הרחצה. וה"ל בס"י רס"ב ס"ט ברמ"א עי"ש, וכ"כ בשור"ת מנתת יצחק ח"ג סי' י"ז.

⁴ ש"ע סי' רס"ב ס"ג.

⁵ כנ"ל, ומ"מ אייכא למיחש ליאוש שלמ"ד, (עי' לעיל פרק ד' סי' ד' איך ינוהג בזזה).¹²³⁴⁵⁶⁷ ש"ע סי' רס"ב ס"ה. ועי' להלן סי' ד' מש"ב לגבי תנאי האחראים על המקום.

אוצר החקמות

חפци במקום זה, עושה כן על דעת שם לא יבוא בעבר זמן מסוימים לחתמו, יהיו רשאים הגאים לנוהג בו כרצונם^ב.

אחרי שתלו מודעה זו, יכולים לנוהג בחפצים הנשאים במקום כאמור, ואין לחוש שמא לא ראו قولם את המודעה^ג.

ויש לידע, לאחר הזמן שנקבע במודעה, כל הרוצה ליטול את החפצים יבוא ויטול, ואין החפצים שייכים לגבי המקום^ד.

ספר שנועד למכירה בביבנ"ס

ה. מחבר ספר שהניח את ספרו בישיבה או בביבנ"ס, שיישמש כדוגמא, אין זה אבידה שחייב בהשבתה, אף כשהuber זמן רב.

אם הגאים רוצים לפנות את המקום, הרשות בידם, והספר יהיה הפקר^ה.

ספר סמוך לקופת צדקה

ו. מצא כסף המונח בסמוך לקופות הצדקה, אין לחוש שנפל מה קופה, ודינו ככל מיציאת כסף שנתבאר בפרק י"ב סע' א"ט.

יב אגרות משה חור"מ ח"ב סי' מ"ה, מנחת יצחק ח"ח סי' קמ"ו, שבת הלוי ח"ט סי' ש"ח, א/, וכן שמעתי מהגה"ג רבוי ניסים קרלייז שליט"א, אך הוסיף לבאר, שבאמת כל הנחת החפצים בביבנ"ס הוא על דעת רשות הגאים לזמן מוגבל. וממילא לאח"ז מותר לגבים להשליך את החפצים, וייעשו הפקר. ואפי' בלי מודעתת התנאי, ואולם מועיל מודעתת התנאי, כדי שלא יחשב "אבידה" שיעבור עליה ב"לא תוכל להתעלם".

ג' מレン הגר"מ פינשטיין זצ"ל בكونטרס השבת אבידה. דתלינן שרוב האנשים הבאים למקום רואו את המודעה, וא"צ לחושש למיעוט שארוי לא ראו.

ד' רמ"א סי' רט"ח ס"ג, וכ"כ הש"ך סי' ר"ס סקי"ח, עיי"ש, ושמעתי למעשה הגה"ג רבוי ניסים קרלייז שליט"א שאין חילוק בלשונות כתיבת הגאים, בין אם כותבים "שייה"ה הפקר" בתום זמן מסוימים, או "שיחולק למוסדות הצדקה" או "יהפרק לרשות ביהכנ"ס" בכל לשונות אלו מותר לרווחה לזכות בחפצים. וטעמו, שאין אנשים מתעמקים במודעה, ומהליכים לפי מש"כ בה להשאיר את החפץ.

טו כ"ז שמעתי מהגה"ג רבוי ניסים קרלייז שליט"א, וס"ל שניחא למחבר ספר שספרו נשאר שם, ורבים מעיינים בו, ואם הגאים רוצים לפנות את המקום ה"ל כהפרק. וכמו שנתבאר לעיל בסע' ב' לגבי שאר חפצים המונחים בביבנ"ס.

כספי צדקה שנשכחו

ג. הרואה צלחות ובהם כספי צדקה (כפי שמצוין בכספי כפרות ומהצית השקלה) אם נראה שמניחי הצלחות שכחו מכך, חייב להעביר את הכספי ליעדו^ט.

אברהם וועיצה טובה לגבאים, שייעשו תנאי במידעה הבולטת לעין, שהכספיים שנשארים במקום, יעברו לקופת בית הכנסת^ט.

1234567

דף חרוזית

ח. מצא דף שרשומים עליו חידושים תורה, יתלה אותו על לוח המודעות של המקום בו נמצא^ט.

הוכנס לחליפתו חפץ

ט. הכניסו בשגגה לחליפתו חפץ, חייב להכריז גם אם אין בכך החפץ סימן, שהרי מקום החפץ מהוות סימן^ט.

הוחלף חפזו באחר

י. מצוי הדבר, שנתחלף לו בביבנ"ס, בישיבה, או בכל מקום אחר, חפץ שלו בחפץ חברו, (כגון חליפה, טלית, מטריה וכל כיוצא ב'), אסור לו להשתמש בחפץ חברו^ט, והוא מודעה על כך במקום שנתחלף^ט.

ט' שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרלייץ שליט"א. ואין להקשות מנתיה"מ סי' רס"ב סק"ו, או מקצתה"ח שם סק"ב, רשם איירוי דין סיבה אחרת אם לא מצד המרחק שנפל ממך"א, משא"כ כאן, אפשר שהשairoו אדם שפרט כספו מהקופה וכיוצא ב. ואיןו כלל של קופת הצדקה.

י' שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרלייץ שליט"א, והיינו שעריך להמתין זמן מסויים, עד שהבעליים יבואו, ורק אח"כ החיוב מוטל על הרואה להעביר הכספי ליעדו.

י"ה שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרלייץ שליט"א.

יט' שמעתי מהגה"ג רבי ניסים קרלייץ שליט"א, דא"א לפרסום עד"ז באופן אחר, ותלינן שניich"ל לבעליים שיכריזו בעורבה זו. (והיינו של"ד למש"כ לעיל בפרק ג' ס"ח עיי"ש). ופשוט שעריך לדאוג שישאר הדף בשלימות. ושלא ידבקו עליו מודעות אחרות. וכਮבוואר בס"י רס"ז ס"א.

ט' פשוט, וע"ל פרק ד' סעיף ב'.

过后者甚多，凡遇有此情况，皆可使用。但若常有此情况，即为常例，应予禁止。

倘然有此情况，不可一概禁止，而应视其具体情况，如系常例，则宜禁止；如系偶发，且无害于人，亦可准许。

过去常有此情况，今已不复存在，或因时移事异，或因情况不同，故不必再行禁止。

כג' ס"י קל"ו ס"ב ובנו"ב, ובכسف הקדשים שם הוסיף שאף בדברי מצוה כטלית וכיוצא"ב, נמי אסור להשתמש.

כג' הדבאים יבוואר לחפש שם יותר ממך"א. דומיא דמש"ב המחבר סי' רס"ז ס"ג שמודיע לשכניו ולמיודעיו, שמעתי מהגרם"מ קארפ שליט"א.

כג' פשוט, ככל אבידה שנtabאר בשו"ע סי' רס"ז סט"ו שדינה שנייה עד שיבור"א, וכע"ז מבואר באג"מ שהובא להלן. (ועי' בקעה"ח סי' קל"ו סק"ב שכ' "דכין שקייל" שינוי רשות ואה"כ יאוש לא קנה ממשום דatoi לדייה באיסורה א"כ אפי' ימים רבים לא מהני).

כד' מרן הגראי"ש אלישיב שליט"א הו"ד במשפט האבידה סי' רס"ש ע"צ ס"ק קס"ט, (דהוא בתשלום עבור דמי שכירות של الآخر) וכן פסק מרן הגרש"ז אויערבארץ זצ"ל. אולם אמר מרן הגרש"ז זצ"ל, בצעיצית שביעין לכם וליכא, העיצית לעולם תישאר בשאולה ולא יוכל לברך עליה, אף אם יברך על טלית גдолה, מ"מ כל היום הוא לובש ציצית שאולה, דין בה חיוב. והוסיף, שגם לא מהני לחת את הטלית לאחר בתרות מתנה. (שאצל الآخر לא מיקרי באיסורה ATI לדייה), כיון שהוא מועיל לתורת גול, אך כיון שלא בעי איניש למהוי גזלו אין בכוחו ליתן אלא מה שיש לו, הינו רק השתמשות, אך יותר מזה לא.

כה' מרן הגרא"מ פיינשטיין זצ"ל (בתשובה בקול התורה חוותת"י) כי שציריך לשלם לבאים דמי השתמשות, ובשה"ל ח"ו סי' קל"ח כ' שא"צ, כי אין מקפידים ע"ז. ולדעתו אפי' אם השתמש בחפץ, ואייבדו, פטור מתשולםין ואינו כגלון שהיב באונסין. ועיי"ש בדברי הגרא"פ זצ"ל ובשה"ל שהיבאו מש"כ בערוה"ש בס"י קל"ו סע"ב' שהיה מנהג שהיה מחליפים מגפיים של זב"ז, (שהיו עומדים בכניסה לביהכנ"ס) ולא הקפידו האנשים, וכי הגרא"פ זצ"ל שיש להנהיין כן בכל מקום ע"י ראש הקהל, שיתלו מודעה בלוח המודעות של המקום, שבמקום זה נהוג שככל אחד שהחליף בטיעות בגדי או חפץ של חברו, אין הקפדה ע"ז, ומשתמשים כ"א בשל חברו עד שיראו המחליפים זה את זה, וישיבו כ"א את החפץ לבאייו. בתלו מודעה זו, אין חשש גול להשתמש כי כן המנהג במקום זה. הגרא"פ שם. כמו"ב אין לחושש שלא כולם רואו את המודעה, דתלין ברוב, וכמ"כ מרן הגרא"מ פיינשטיין זצ"ל בקונטרס השבת אבידה.